

วิชา ปรัชญาศาสนา

Philosophy of Religion

อาจารย์สมชัย พงษ์กิ่ง
พธ.บ.ปรัชญา, พธ.ม.ปรัชญา
ผู้บรรยาย

- ปรัชญามีความหมายว่าอะไร คำว่า “ปรัชญา” เป็น ศัพท์บัญญัติของพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ ประพันธ์ (พระองค์วรรณ) เพื่อแปลคำว่า philosophy

คำว่า “philosophy” มาจากรากศัพท์ภาษากรีก โบราณ ว่า philos แปลว่าผู้รัก และ Sophia แปลว่า ความ ปราดเปรื่อง เพราะฉะนั้น

philosophia หรือ philosophy จึงมีความหมายตาม รากศัพท์ว่า ความรักหรือความปรารถนาจะเป็นปราชญ์ นั่น คือ รู้ตัวเองว่ายังไม่ฉลาดแต่อยากฉลาด

“Philosophy” คือ การค้นหา
คำตอบไม่มีสิ้นสุด แม้คำตอบ
นั้นจะน่าเชื่อถือเพียงใดก็ตาม.

Plato ปรัชญาคือ ทางแห่งชีวิตและ
ความหมาย ศึกษาเกี่ยวกับความจริง ความดี
และความงาม

William James ปรัชญาคือ ความพยายาม
คิดอย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้งกว่าการคิด
ธรรมดา

Dewey ปรัชญาคือ ความรู้ที่มีอิทธิพลต่อ
ความประพฤติในชีวิต

Philip H. Phenix ได้ให้ทัศนะและวิเคราะห์เรื่องความฉลาด (wisdom) ไว้อย่างน่าสนใจ “wisdom” มีองค์ประกอบอยู่ 4 อย่างคือ

1. ความเข้าใจ (Comprehension)
2. ความรู้ลึก (Perspective)
3. การรู้แจ้ง (Insight)
4. การมีวิสัยทัศน์ (Vision)

- ศาสนา (Religion) คือ คำสั่งสอน
- ศาสนา คือความเชื่อพระเจ้าหรือสิ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิด เชื่อว่าสามารถรู้ได้โดยการจัดพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อถือนั้นๆ

องค์ประกอบของศาสนา

1. องค์ศาสดา
2. คำสั่งสอนและสาวกผู้ปฏิบัติตาม
3. พิธีกรรม
4. ศาสนสถาน
5. สัญลักษณ์

ความสำคัญของศาสนา

- บอกถึงหลักอภิปรัชญา ว่าโลกนี้เกิดขึ้นมาจากอะไร และจะเป็นเช่นไร
- สอนหลักคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรมของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน
- ให้อัจฉการดำเนินชีวิตเช่นไรจึงจะถูกต้อง
- มีเป้าหมายในชีวิต เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่เพียงแต่เกิดมาเพื่อกินและเสพกามเท่านั้น
- หลักศรัทธา ว่าทำดีได้รางวัลคือขึ้นสวรรค์ ทำชั่วได้โทษคือตกนรก ทำให้แม้จะลำบากคนไร้กฎหมายก็ไม่ทำชั่วทำแต่ดี
- เป็นที่พึ่งทางใจ ในยามชีวิตประสบปัญหาสิ้นหวัง ไร้กำลังใจ หรือพลอบประโลม ผู้สูญเสีย บุคคลอันเป็นที่รัก
- เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี

พัฒนาการของศาสนา

- ศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความกลัว ในธรรมชาติที่ตนเองไม่รู้ จนต้องวิงวอนและร้องขอในสิ่งที่ยากได้
- ศาสนาเกิดจากความไม่รู้สงสัย ในอภิปรายว่าโลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และจะเป็นเช่นไรต่อไป
- ศาสนาเกิดจากความต้องการที่จะสร้างความเชื่อขึ้นมา เพื่อช่วยควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ให้สังคมสงบสุข
- ศาสนาเกิดจากความต้องการที่จะพ้นจากความทุกข์ เช่นความอดอยาก โรคระบาด ความแก่ ความตาย การสูญเสียชีวิต

ปรัชญาศาสนา

- ศาสนาของโลกถ้าแบ่งตามลักษณะปรัชญาที่คล้ายคลึงกัน แบ่งได้ 2 ลักษณะ
- ศาสนาที่ยึดถือพระเจ้าเป็นสิ่งสูงสุด
- กลุ่มศาสนาที่นิยมเรียกว่า ปรัชญาตะวันตก โดยถือตามอิทธิพลในการรับอารยธรรม ได้แก่ศาสนาไซโรอัสเตอร์ ศาสนายูดา(ยิว)ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ ศาสนาบาไฮ ศาสนาฮินดู ศาสนากลุ่มนี้มีลักษณะที่คล้ายกันคือ

- พระเจ้าคือสิ่งมีชีวิตทรงปัญญาสูงสุด ที่ไม่อาจเข้าถึงได้ ถ้าพระองค์ไม่ประสงค์
- ศาสนิกต้องแสดงความรักหรือภักดีต่อพระเจ้าด้วยการสรรเสริญ ปฏิบัติตามที่พระองค์ประสงค์ที่ได้ตรัสผ่านศาสนทูตของพระเจ้า
- อาจขอให้ทรงไถ่บาป อ่อนวอนให้ทรงประทานสิ่งที่ดีแก่ชีวิต
- เชื่อว่าทรงเป็นพระผู้สร้าง สร้างสรรพสิ่ง กำหนดสภาพการณ์ที่เป็นไปของโลก แต่ทรงปล่อยให้มนุษย์เลือกทางแห่งตนเอง โดยจะทรงช่วยเมื่อมนุษย์ลงมือกระทำ
- ก่อนที่จะเชื่อให้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เมื่อเชื่อแล้วอย่าสงสัย เพราะพระเจ้าจะทรงทดสอบจิตใจในศรัทธา
- เมื่อถึงวันสิ้นโลกพระเจ้าจะทำลายทุกสิ่ง ที่พระองค์สร้างขึ้น และจะชุบชีวิตทุกคนให้ฟื้นคืนชีพมารับฟังคำพิพากษา ผู้เชื่อจะรอด และอยู่กับพระองค์ชั่วนิรันดร์ ผู้ไม่เชื่อ จะถูกลงทัณฑ์ให้ตกนรกชั่วกาล
- ให้วางใจในพระเจ้า รับพระองค์เข้าไว้ในใจจะพบแต่สันติสุข

ศาสนาที่มุ่งเข้าถึงความจริงสูงสุด

- กลุ่มศาสนาที่นิยมเรียกว่าปรัชญาตะวันออก โดยถือตามอิทธิพลในการรับอารยธรรม ได้แก่ศาสนาพุทธทั้งเถรวาท นิกายเซนและวัชรยาน ศาสนาเซน ศาสนาพราหมณ์(แบบเก่า) ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ ศาสนากลุ่มนี้มีลักษณะที่คล้ายกันคือ

- เชื่อว่าโลกนี้เกิดขึ้นเองตามกฎธรรมชาติ สรรพสิ่งแท้จริงเป็นเพียงความว่างเปล่า
- ความจริงแท้ไม่อาจอธิบายได้ด้วยคำพูด และไม่อาจเข้าถึงได้ด้วยหลักตรรกะหรือเหตุผล
- การเข้าถึงความจริงแท้ทำได้ด้วยการบรรลุปัญญาญาณ จากการไม่ติดอยู่ในมายาของเหตุผล
- เชื่อในการไม่สิ้นสุด เชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อในกฎแห่งกรรม
- มีหลักคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ที่มักน้อยสันโดษพอเพียง ยึดถือหน้าที่ มีวินัยสูงไม่เห็นแก่ตัว แต่ไม่ยึดติดในสิ่งทั้งปวง มุ่งละกิเลส
- เชื่อในตัวมนุษย์ว่าเข้าถึงความจริงได้ ทุกสิ่งเกิดจากการกระทำของตนเอง เชื่อในศาสตร์ลึกลับ(เวทมนตร์ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์)ว่ามีจริง
- เชื่อว่าถ้าจิตวิญญาณเข้าถึงความจริงสูงสุดจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

- ทั้งสองกลุ่มมีความเชื่อที่ไม่เหมือนกันคือกลุ่มแรกยอมรับว่าองค์สูงสุดมีอยู่จริง เช่นศาสนาคริสต์และอิสลามเรียกองค์สูงสุดว่าพระเจ้า ผู้นับถือมีเป้าหมายเพื่อการเข้าไปรวมอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้า
- ส่วนกลุ่มหลังเช่นศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ไม่ยอมรับการมีอยู่ของพระเจ้าหรือองค์สูงสุด แต่เชื่อในการมีอยู่ของเทพเจ้า (เหล่าพรหมา) ซึ่งเป็นเทวดาชั้นสูงสุดเรียกว่าพรหม แต่ต่างกันตรงที่ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธไม่มีเป้าหมายเพื่อการไปรวมอยู่กับพรหม แต่สามารถไปเกิดเป็นพรหมได้ เพราะการรวมอยู่หรือไปเกิดเป็นพรหม เมื่อหมดเหตุปัจจัยก็ยังคงเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏ อันมีต่ำสุดคือนรก สูงสุดคือพรหม อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทางที่จะหลุดพ้นจากสังสารวัฏได้จึงมีทางเดียวเท่านั้นคือ นิพพาน

ประเภทศาสนา

- ศาสนาในโลกถึงแม้จะมีมาก แต่ถ้าจัดเป็นประเภทก็ได้เป็น 2 ประเภท คือ
- เทวนิยม
- เชื่อว่ามีเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เหนือกว่าเทพเจ้าทั้งหลาย หรือเรียกกันว่าพระเจ้า มีพระเจ้าสูงสุด เพียงพระองค์เดียว พระองค์เป็นผู้สร้างโลก และสรรพสิ่งและเชื่อกันว่าพระเจ้าอาจติดต่อกับมนุษย์ โดยผ่านศาสดาพยากรณ์หลายองค์ เช่น พระอัลเลาะห์ ทรงติดต่อกับท่านนบีมุฮัมมัด พระยะโฮวาท์ ทรงติดต่อกับ ท่านโมเสส และพระเยซู ส่วนบางศาสนาก็นับถือพระเจ้า หรือเทพเจ้าหลายองค์ อย่าง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เชื่อว่าพระเจ้าอวตารแยกเป็น3องค์ เป็นต้น ศาสนาแบบเทวนิยม ได้แก่

- ศาสนาคริสต์
- ศาสนาอิสลาม
- ศาสนายิว
- ศาสนาซิกข์
- ศาสนาบาไฮ
- ศาสนาไซโรัสเตอร์
- ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนา อเทวนิยม

- ศาสนาประเภทนี้ ไม่เชื่อในการมีอยู่จริงของพระเจ้า โดยเชื่อว่าโลกและสรรพสิ่งเกิดขึ้นเองตามกฎของธรรมชาติ เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัย ศาสนาประเภทนี้ ได้แก่
  - [ศาสนาพุทธ](#)
  - [ศาสนาเชน](#)

ศาสนาที่ตายแล้ว

- ศาสนาในโลกอาจแบ่งเป็นศาสนาที่ยังมีชีวิตอยู่ ศาสนาที่ตายแล้ว และศาสนาที่สาบสูญ
- ศาสนาที่ยังมีชีวิตอยู่ คือศาสนาที่มีความเป็นสถาบันมีองค์กร มีผู้นับถือเป็นจำนวนมากพอประมาณ มีระบบคำสอน ได้แก่ศาสนาในโลกปัจจุบัน
- ศาสนาที่ตายแล้ว คือศาสนาที่เคยมีผู้นับถือ แต่ปัจจุบันแทบไม่มีคนนับถืออีกแล้ว แต่ยังมีหลักฐานให้เราเห็นว่าเคยมีศาสนานี้อยู่ในโลกมาก่อน
- ศาสนาที่สาบสูญ คือศาสนาที่เราไม่มีข้อมูลให้รู้ว่าเคยมีศาสนานี้อยู่ในโลกมาก่อน

ศาสนาที่ตายแล้ว

- ศาสนาอียิปต์โบราณ
- ศาสนาเปอร์เซียโบราณ
- ศาสนาเม็กซิโกโบราณ
- ศาสนามิถรา
- ศาสนาмаณิกิ
- ศาสนาบาบิโลเนียน
- ศาสนาสูเมอเลีย-อัคคาเดียน
- ศาสนาฮิตไทต์
- ศาสนากรีก
- ศาสนาโรมัน
- ศาสนาเซลติก
- ศาสนาสแกนดิเนเวีย-ติวตันโบราณ

ศาสนาในโลกปัจจุบัน

• ศาสนาคริสต์

- โรมันคาทอลิก
- โปรเตสแตนต์
- ออร์ทอดอกซ์

• ศาสนาอิสลาม

- สุหนี่
- ซีอะห์

• ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

- ไศวะ
- ไวษณพ
- ศักติ

• ศาสนาพุทธ

- เถรวาท
- มหายาน

• ศาสนาซิกข์

- นานักปันถิ
- ชาลุสา
- นิลิมเล

• ศาสนายิว

- ออร์ทอดอกซ์ (ฟาริซี)
- โปรเกรสซีฟ (ซัดดูคูส)
- นักพรต (เอสเซเนส)

• ศาสนาเซน

- ทิคัมพร
- เสวตัมพร

• ศาสนาไซโรอัสเตอร์

- กัทมิส
- ชหันชหิส

• ศาสนาบาไฮ

ลัทธิ

- ชินโต
- ขงจื้อ
- เต๋า
- ภูดู
- พุทธตันตระ
- ลัทธิหัวเหา
- ลัทธิเก๋าได้
- ลัทธิมาณีกี
- ลัทธิโอมชินริเกียว
- ลัทธิซอนโดเกียว

- **ปรัชญา** = เสนอตรวจสอบความจริงเบื้องหลังการพิสูจน์ของศาสนาต่างๆ ด้วยวิธีการตรรกศาสตร์และทดสอบวิธีการทางศาสนาใช้พิสูจน์
- **ปรัชญา** = ต้องการถามถึงความหมายที่ใช้ในศาสนา เช่น พิธีกรรม, การสวดมนต์ ,การอ่อนนวอน, พระนามพระเจ้า ,

และวิเคราะห์คำต่างๆและสิ่งต่างๆที่ทางศาสนาใช้และมีความเชื่อเพื่อต้องการความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

